

महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था:-

- सहकारी क्षेत्र
- शेतीतील हितसंबंध
- नागरी हितसंबंधांचा उदय

सहकारी क्षेत्र :-

- सहकारी पतपुरवठा कायदा (1904)
- मुंबई सहकारी कायदा मंजूर (1925)
- महाराष्ट्र सहकारी कायदा मंजूर (1960-61)
- 1904 -2004 -100 वर्ष पूर्ण

डॉ. धनंजय गाडगीळ , न. चि. केळकर, पंजाबराव देशमुख, श्री. यशवंतराव चव्हाण, वसंतदादा पाटील, राजारामबापू पाटील, विठ्ठलराव विखे-पाटील, तात्यासाहेब कोरे

महाराष्ट्रातील सहकारी क्षेत्राची व्याप्ती:-

- पतपुरवठा
- सहकारी साखर कारखाने
- दुग्ध व्यवसाय
धवल क्रांती - १९७०
मुंबई -आरे
- सूतगिरण्या
- खरेदी- विक्री व ग्राहक भांडारे
- इतर संस्था

सहकारी चळवळीचे मूल्यमापन :

A) गुण :-

- 1) आर्थिक क्षेत्र
- 2) राजकीय क्षेत्र
- 3) सामाजिक क्षेत्र
- 4) शैक्षणिक क्षेत्र

B) मर्यादा/ दोष :-

- 1) विशिष्ट गटांचे वर्चस्व
- 2) नियोजनाचा अभाव
- 3) जनतेचे अज्ञान /निष्क्रियता
- 4) गटबाजी / सत्तास्पर्धा
- 5) कर्जबुडवेपणा

शेती क्षेत्र :-

- राज्याच्या एकूण उत्पादनात मोठा वाटा
- अन्नधान्य पुरवठा
- रोजगार निर्मिती
- औद्दोगिक क्षेत्रास सहाय्य
- आर्थिक विकास

शेतीविषयक सुधारणा :-

- जमीन सुधारणा कायदा - १९४८

- वतन पध्दती बंद

- कसेल त्याची जमीन - १९५७

शेतकरीच्या समस्या :-

- पतपुरवठा
- जलसिंचन समस्या
- शेतमालाला योग्य भाव न मिळणे
- जागतिकीकरणामुळे निर्माण झालेल्या समस्या